

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Інститут державного управління
Кафедра місцевого самоврядування та регіонального розвитку

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор
Іщенко Н.М.

“31” серпня 2021 року

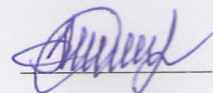
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

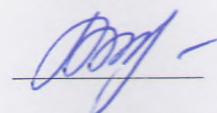
Спеціальність : 281 Публічне управління та адміністрування

Розробник

Штиршов О. М.

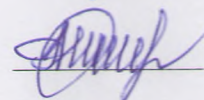

Верба С. М.

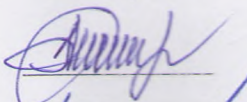
Завідувач кафедри місцевого
самоврядування та регіонального
розвитку

Штиршов О. М.

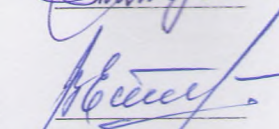
Гарант освітньої програми

Штиршов О. М.

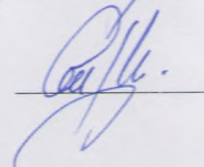
Директор ІДУ

Ємельянов В. М.

Начальник НМВ

Шкірчак С.І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни
Найменування дисципліни	Антикризовий менеджмент в публічному управлінні
Галузь знань	28 «Публічне управління та адміністрування»
Спеціальність	281 «Публічне управління та адміністрування»
Спеціалізація (якщо є)	
Освітня програма	«Адміністративний менеджмент»
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	Нормативна
Курс навчання	2
Навчальний рік	2021/2022
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма
	II курс (4 семестр)
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	4 кред. / 120 год.
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Лек. – 18 Сем. – 36 Сам. р. – 66
Відсоток аудиторного навантаження	45%
Мова викладання	українська
Форма підсумкового контролю	Залік

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Значення навчальної дисципліни в реалізації освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів та магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування»:

Мета дисципліни

➤ дати слухачам комплекс сучасних знань щодо сутності, змісту, ознак та особливостей криз, функцій, технології і методів антикризового менеджменту та забезпечити опанування практичними навичками з метою впровадження їх у професійну діяльність публічних службовців.

Основні завдання дисципліни:

- забезпечення підготовки професіоналів у сфері публічного управління, які знають:
- основні закономірності і принципи управління;
- специфіку, принципи і завдання антикризового менеджменту;
- завдання держави у забезпеченні безпеки України і регіонів;
- методичку проведення діагностики кризових явищ;
- зміст і складові механізми моніторингу, упередження, нейтралізації та подолання кризових явищ;
- принципи і правила організації контролю якості роботи;
- визначення основних кризових рис в управлінні та їх регулювання;
- виявлення причин кризового стану в системі публічного управління та форм його прояву;
- аналізу чинної правової бази щодо антикризового менеджменту;
- впровадження методологічних основ формування стратегії антикризового менеджменту у період реформування публічного управління України;
- розроблення системи діагностики та інших антикризових заходів, а також стратегій виходу з кризових ситуацій в публічних органах влади;
- запровадження особливих (антикризових) форм і методів реформування органів влади;
- обґрунтування системи розробки та відбору варіантів антикризової стратегії владних інституцій;
- обґрунтування і запровадження заходів антикризового менеджменту за для оптимізації державного органу влади ;
- аналізу і комплексної оцінки стану, практики роботи організації (підрозділу) та окремих напрямів діяльності;
- контролю, аналізу та об'єктивної оцінки якості роботи підлеглих працівників;
- вибору ефективних форм і засобів спілкування при виконанні службових обов'язків;
- запобігання виникненню і загостренню конфліктів у діловому спілкуванні.

Професійна компетентність, яка отримується студентами після вивчення навчальної дисципліни

Загальні компетенції (ЗК):

ЗК02. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Фахові компетенції (ФК):

ФК07. Вміння застосовувати інструменти менеджменту у сферах: державного і регіонального управління, соціального та політичного розвитку, публічних фінансів, комунікацій, конституційно-правових засад урядування, технологій управління людськими ресурсами, європейської співпраці.

ФК11. Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування та застосовувати проектні технології.

Програмні результати навчання (ПРН)
ПРН 10. Уміти відшукувати та узагальнювати інформацію, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.
ПРН 22. Уміти реалізовувати заходи організаційного, протокольного та технічного забезпечення управлінської діяльності.
ПРН 24. Готувати проекти управлінських рішень та ефективно їх впроваджувати.

3. Програма навчальної дисципліни

II курс

Денна форма:

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські)	Самостійна робота
1	Кризи й антикризовий менеджмент	2	2	4
2	Кризи й антикризовий менеджмент		2	4
3	Стратегічні цілі і завдання антикризового менеджменту	2	2	4
4	Стратегічні цілі і завдання антикризового менеджменту		2	4
5	Зміст і функції антикризового менеджменту в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування та механізми взаємодії між ними	2	2	4
6	Зміст і функції антикризового менеджменту в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування та механізми взаємодії між ними		2	4
7	Основи антикризового менеджменту	2	2	4
8	Основи антикризового менеджменту		2	4
9	Участь держави в антикризовому менеджменті	2	2	4
10	Участь держави в антикризовому менеджменті		2	4
11	Основні фактори антикризового менеджменту	2	2	4
12	Основні фактори антикризового менеджменту		2	4
13	Технології здійснення антикризового менеджменту	2	2	3
14	Технології здійснення антикризового менеджменту		2	3
15	Аналіз і моніторинг кризових явищ	2	2	3
16	Аналіз і моніторинг кризових явищ		2	3
17	Антикризовий менеджмент в Офісі Президента України, КМУ, Міністерствах та інших ЦОВВ	2	2	3
18	Антикризовий менеджмент в Офісі Президента України, КМУ, Міністерствах та інших ЦОВВ		2	3
	Всього за курсом	18	36	66

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

II курс

Денна форма

Тема заняття / план	
1	Тема 1. Кризи й антикризовий менеджмент. 1. Сутність, зміст, ознаки та особливості кризи в публічному управлінні. 2. Основні причини виникнення та наслідки криз в управлінні. 3. Типологія і класифікація кризових явищ в управлінській діяльності.
2	Тема 2. Стратегічні цілі і завдання антикризового менеджменту. 1. Стратегічні аспекти антикризового менеджменту. 2. Особливості і специфіка стратегічного антикризового менеджменту. 3. Стратегічні цілі антикризового менеджменту.
3	Тема 3. Зміст і функції антикризового менеджменту в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування та механізми взаємодії між ними. 1. Поняття антикризового менеджменту в ОДВ, види та класифікації менеджменту, основні функції. 2. Сучасні концепції публічного управління та місце менеджменту в них. 3. Структури органів державної влади та місцевого самоврядування: організаційні, функціональні, лінійні, організаційно-функціональні. 4. Ієрархія органів державної влади.
4	Тема 4. Основи антикризового менеджменту. 1. Зміст та можливості антикризового менеджменту. 2. Необхідність і проблематика антикризового менеджменту. 3. Сутність та особливості антикризового менеджменту в установі та органі влади.
5	Тема 5. Участь держави в антикризовому менеджменті. 1. Роль держави в антикризовому менеджменті. 2. Види державного регулювання кризових ситуацій. 3. Порядок введення та припинення дії надзвичайного стану в Україні.
6	Тема 6. Основні фактори антикризового менеджменту. 1. Наявність та значення ризиків в антикризовому менеджменті. 2. Загальні принципи управління та вибір стратегічних напрямів виходу з кризи. 3. Інноваційна стратегія антикризового розвитку.
7	Тема 7. Технології здійснення антикризового менеджменту. 1. Організаційно-економічні передумови антикризового менеджменту. 2. Основні поняття технології антикризового менеджменту. 3. Загальна схема процесу управління в кризовій ситуації.
8	Тема 8. Аналіз і моніторинг кризових явищ. 1. Діагностика та аналіз кризового стану підприємства. 2. Принципи і методи аналізу кризових явищ. 3. Технології використання методів аналізу кризових явищ. 4. Призначення, зміст і вимоги до організації моніторингу кризових явищ.
9	Тема 9. Антикризовий менеджмент в Офісі Президента України, КМУ, Міністерствах та інших ЦОВВ. 1. Основна мета діяльності ОПУ, його структура, нормативно-правові акти ОПУ, взаємодія з іншими управлінськими органами. 2. Нормативно-правові засади діяльності КМУ, Регламент діяльності КМУ. 3. Основні повноваження Прем'єр-Міністра України, діяльність Апарату КМУ, Секретаріату КМУ. Взаємодія КМУ з іншими управлінськими структурами, основні нормативно-правові акти КМУ.
10	Тема 10. Менеджмент у ВРУ. 1. Організація діяльності у ВРУ. 2. Регламент ВРУ. 3. Секретаріат ВРУ.

	<p>4. Діяльність комітетів, забезпечення їх діяльності. Основні нормативно-правові акти ВРУ та їх виконання.</p>
11	<p>Тема 11. Менеджмент в органах місцевого самоврядування 1. Особливості формування органів місцевого самоврядування в Україні. 2. Мета їх діяльності. 3. Регламент діяльності ОМС. 4. Виконком ради. Апарат ради. Депутат ради. 5. Міський, сільський, селищний голова як головна посадова особа МС.</p>
12	<p>Тема 12. Антикризовий менеджмент на рівні громади 1. Система менеджменту в нових територіальних умовах. 2. Староста громади як антикризовий механізм розвитку територій. 3. Ефективне управління власністю громади як інструмент подолання криз. 4. Менеджмент зв'язків владних структур на рівні громади із ЦОВВ. 5. Міжмуніципальне співробітництво громад як шлях запобігання кризовим явищам.</p>
13	<p>Тема 13. Кадровий менеджмент в системі публічних органів влади в умовах кризових явищ. 1. Законодавство в сфері державної служби та служби ОМС. 2. Посада як основна категорія державної служби. Основні повноваження державного службовця відповідно до посади. 3. Керівний та адміністративний склад державних службовців. 4. Класифікація керівників. Основні функції керівників. 5. Сучасні вимоги до організації керівної діяльності публічної служби.</p>
14	<p>Тема 14. Роль лідерства у подоланні криз в управлінні. 1. Поняття та загальна характеристика лідерства (психологія відносин керівник-підлеглий). 2. Теорії лідерства. 3. Стилi та типи управління та їх роль у подоланні криз. 4. Використання владних повноважень та сучасне розуміння лідерства у кризових ситуаціях. 5. Кризова ситуація як перехід до сучасного типу мислення. Дієві управлінські підходи та установки щодо подолання кризових явищ та ситуацій.</p>
15	<p>Тема 15. Прийняття державно-управлінських рішень та основи аналізу державної політики в умовах кризових явищ. 1. Поняття управлінського та державно-управлінського рішення. 2. Теорії прийняття управлінського рішення. 3. Процес прийняття управлінського рішення. 4. Класифікація державно-управлінських рішень. 5. Підготовка та прийняття і впровадження управлінських рішень. 6. Державна політика та її аналіз.</p>
16	<p>Тема 16. Головні складові стилю керівництва в антикризовому менеджменті. 1. Поняття стилю керівництва: головні умови формування. 2. Управління конфліктами в організації. 3. Специфіка реалізації організаційних змін. 4. Причини конфліктів в організації. 5. Найпоширеніші види конфліктів в організації. 6. Два напрямки управління конфліктами. 7. Компетентність керівника щодо подолання змін в організації.</p>
17	<p>Тема 17. Інвестиції та інновації в антикризовому менеджменті. 1. Інвестиції: сутність та зміст. 2. Основні поняття інноваційного менеджменту. 3. Мета та завдання інноваційного менеджменту. 4. Моніторинг інновацій. 5. Вплив інновацій на реформування системи публічного управління.</p>
18	<p>Тема 18. Антикризовий PR в публічному управлінні. 1. PR як елемент політики розвитку території (локальний брендінг).</p>

	2. Роль ЗМІ у формуванні іміджу публічних органів влади. 3. Корпоративний стиль роботи як елемент антикризового PR. 4. Особливості антикризового PR у діяльності органу влади. 5. Досвід країн ЄС у формуванні PR в умовах кризи та реформ.

4.2. План практичних (семінарських, лабораторних, півгрупових) занять

II курс

Денна форма:

№	Тема заняття / план
Антикризовий менеджмент в публічному управлінні	
1	Тема 1. Кризи й антикризовий менеджмент. 1. Сутність, зміст, ознаки та особливості кризи в публічному управлінні. 2. Основні причини виникнення та наслідки криз в управлінні.
2	Тема 1. Кризи й антикризовий менеджмент. 1. Типологія і класифікація кризових явищ в управлінській діяльності.
3	Тема 2. Стратегічні цілі і завдання антикризового менеджменту. 1. Стратегічні аспекти антикризового менеджменту. 2. Особливості і специфіка стратегічного антикризового менеджменту.
4	Тема 2. Стратегічні цілі і завдання антикризового менеджменту. 1. Стратегічні цілі антикризового менеджменту.
5	Тема 3. Зміст і функції антикризового менеджменту в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування та механізми взаємодії між ними. 1. Поняття антикризового менеджменту в ОДВ, види та класифікації менеджменту, основні функції. 2. Сучасні концепції публічного управління та місце менеджменту в них.
6	Тема 3. Зміст і функції антикризового менеджменту в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування та механізми взаємодії між ними. 1. Структури органів державної влади та місцевого самоврядування: організаційні, функціональні, лінійні, організаційно-функціональні. 2. Ієрархія органів державної влади.
7	Тема 4. Аналіз і моніторинг кризових явищ. 1. Діагностика та аналіз кризового стану підприємства. 2. Принципи і методи аналізу кризових явищ.
8	Тема 4. Аналіз і моніторинг кризових явищ. 1. Технології використання методів аналізу кризових явищ. 2. Призначення, зміст і вимоги до організації моніторингу кризових явищ.
9	Тема 5. Основи антикризового менеджменту. 1. Зміст та можливості антикризового менеджменту. 2. Необхідність і проблематика антикризового менеджменту.
10	Тема 5. Основи антикризового менеджменту. 1. Сутність та особливості антикризового менеджменту в установі та органі влади.
11	Тема 6. Основні фактори антикризового менеджменту. 1. Наявність та значення ризиків в антикризовому менеджменті. 2. Загальні принципи управління та вибір стратегічних напрямів виходу з кризи.
12	Тема 6. Основні фактори антикризового менеджменту. 1. Інноваційна стратегія антикризового розвитку.
13	Тема 7. Технології здійснення антикризового менеджменту. 1. Організаційно-економічні передумови антикризового менеджменту. 2. Основні поняття технології антикризового менеджменту.
14	Тема 7. Технології здійснення антикризового менеджменту. 1. Загальна схема процесу управління в кризовій ситуації.
15	Тема 8. Участь держави в антикризовому менеджменті. 1. Роль держави в антикризовому менеджменті. 2. Види державного регулювання кризових ситуацій.
16	Тема 8. Участь держави в антикризовому менеджменті. 1. Порядок введення та припинення дії надзвичайного стану в Україні.
17	Тема 9. Антикризовий менеджмент в Офісі Президента України, КМУ, Міністерствах та інших ЦОВВ.

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основна мета діяльності ОПУ, його структура, нормативно-правові акти ОПУ, взаємодія з іншими управлінськими органами. 2. Нормативно-правові засади діяльності КМУ, Регламент діяльності КМУ.
18	<p>Тема 9. Антикризовий менеджмент в Офісі Президента України, КМУ, Міністерствах та інших ЦОВВ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні повноваження Прем'єр-Міністра України, діяльність Апарату КМУ, Секретаріату КМУ. Взаємодія КМУ з іншими управлінськими структурами, основні нормативно-правові акти КМУ.

4.3. Завдання для самостійної роботи

II курс

Денна форма:

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Відповідь на семінарському занятті – це активна участь у обговоренні всіх питань, що виносяться на семінар, підкріплення доповіді цитатами та посиланнями на літературу. Вільне володіння матеріалом доповіді, що дозволяє задавати та відповідати на питання по темі.

Творча робота – це невелике за обсягом завдання, яке безпосередньо стосується теми поточного семінару і може виконуватися як під час його проведення, так і бути підготоване заздалегідь самостійно.

Творчо-пошукова робота – це самостійне навчально-наукове дослідження студента, яке виконується з певної тематики, що здійснюється поза навчальним процесом.

Домашня контрольна робота - це необхідна складова частина самостійного опанування студентами курсу «Антикризовий менеджмент в публічному управлінні». Ця робота має бути результатом самостійного опрацювання рекомендованої літератури.

Курсова робота – це виконана самостійно письмова робота з певної наукової (теоретичної, прикладної) проблеми, в якій відображається здатність студента асимілювати досвід, накопичений у певній сфері наукового знання.

Теми творчих робіт

1. Менеджмент в органах державної влади: зміст та особливості понять.
2. Предмет вивчення дисципліни «Антикризовий менеджмент в публічному управлінні».
3. Мета, цілі та основні функції антикризового менеджменту в публічному управлінні.
4. Принципи організації антикризового менеджменту в публічному управлінні.
5. Поняття антикризового менеджменту.
6. Організаційна структура управління в публічних органах влади (ієрархія управління).
7. Типова структура ЦОВВ, ОДА, РДА.
8. Типова структура органу місцевого самоврядування.
9. Види та типи відносин всередині управлінської структури (субординаційні, реординаційні та координаційні відносини в апараті управління між відділами та управліннями ОДВ та ОМС).
10. Взаємодія між органами державної виконавчої влади та місцевого самоврядування.
11. Діяльність колегій та координаційних рад.
12. Діяльність консультативно-дорадчих та експертних рад.
13. Регламент діяльності ОДВ та ОМС.
14. Нормативно-правові засади діяльності державних службовців.
15. Посадові інструкції та положення про відділи.
16. Види службових документів в діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.
17. Особливості документообігу в ОПВ.
18. Категорії та ранги державних службовців.
19. Профілі професійної компетентності.
20. Штатний розпис.
21. Психологічні особливості керівного персоналу.
22. Службовці ОДВ та ОМС, особливості призначення керівників ОДВ та ОМС.
23. Електронні декларації державних службовців.
24. Основні методи забезпечення прозорості та відкритості в діяльності ОПВ: звітування, оприлюднення інформації на власних сайтах, висвітлення діяльності у ЗМІ, візні прийоми та ін..
25. Діяльність ЗМІ, засновниками яких виступають органи публічної влади.
26. Анонсування діяльності ОПВ.

27. Поняття ефективності в діяльності органів публічної влади.
28. Критерії та показники ефективності.
29. Причини неефективної діяльності органів публічної влади.
30. Способи та напрями удосконалення діяльності органів місцевого самоврядування та виконавчої влади.
31. Законодавство, що регулює механізм звернення громадян до органів публічної влади.
32. Організація звернення громадян.
33. Діяльність відділів зі звернення громадян.
34. Ефективність процедури звернення громадян в Україні.
35. Удосконалення процедури звернення громадян до органів публічної влади.
36. Адміністративні послуги: поняття та класифікації.
37. Особливості надання адміністративних послуг.
38. Центри надання адміністративних послуг в органах місцевого самоврядування: особливості їх діяльності.
39. Забезпечення контролю діяльності службовців ОДВ та ОМС.
40. Функції контролю в ОДВ та ОМС.

Теми домашніх контрольних робіт

Домашня контрольна робота – це необхідна складова частина самостійного опанування студентами курсу. Ця робота має бути результатом **самостійного** опрацювання першоджерел та літератури.

Текст домашньої контрольної роботи повинен бути авторським. У випадку використання запозиченого матеріалу без посилання на автора та джерело контрольна робота повертається студенту і перевірятися викладачем не буде.

Тематика домашньої контрольної роботи

Вимоги до написання КР:

1. Обсяг контрольної роботи становить 20-25 сторінок. У ній розкриваються питання з основних розділів курсу.
2. Контрольна робота виконується на окремих аркушах формату А4. На титульному листі наводиться її назва, дисципліна, курс, шифр групи, повністю прізвище, ім'я і по батькові. На другій сторінці вказується варіант завдання. Текст може бути написаний від руки, або надрукований через 1,5 інтервали (Times New Roman), розмір шрифту – 14.
3. Кожен пункт завдання викладається стисло, змістовно і відображає сутність сформульованого питання. Текст може містити схеми, малюнки, графіки.
4. У кінці наводиться список використаної літератури, оформлений за правилами. Ставиться дата і особистий підпис виконавця.

Варіант 1.

1. Історія виникнення поняття «антикризовий менеджмент».
2. Суть антикризового менеджменту.
3. Антикризове і традиційне управління установою.
4. Роль і значення антикризового менеджменту.

Варіант 2.

1. Особливості системи антикризового менеджменту.
2. Функції антикризового менеджменту.
3. Завдання антикризової діяльності.
4. Методи і технології антикризового менеджменту.

Варіант 3.

1. Поняття антикризового регулювання.
2. Сутність і зміст державного регулювання кризовими явищами.
3. Державне антикризове регулювання підприємствами та установами.
4. Особливості державного регулювання в Україні.

Варіант 4.

1. Ефективність антикризового менеджменту.
2. Еволюція методів стратегічного управління.
3. Стратегічні цілі антикризового менеджменту.
4. Стратегічний план як основа антикризового менеджменту.

Варіант 5.

1. Основні завдання стратегічного менеджменту.
2. Методологічні особливості антикризового менеджменту.
3. Головні принципи стратегічного планування.
4. Поняття менеджменту в умовах кризових явищ та процесів.

Варіант 6.

1. Менеджмент в органах державної влади: зміст та особливості понять.
2. Предмет вивчення дисципліни «Антикризовий менеджмент в публічному управлінні».
3. Мета, цілі та основні функції менеджменту в публічних органах влади.
4. Принципи організації менеджменту в публічних органах влади.

Варіант 7.

1. Поняття антикризового менеджменту.
2. Особливості державної антикризової політики в Україні.
3. Стратегічне планування для забезпечення довгострокового розвитку країни в умовах реалізації Стратегії сталого розвитку України.
4. Головні принципи стратегічного планування.

Варіант 8.

1. Пріоритетні галузі реформування в рамках антикризового управління.
2. Антикризові технології як механізми реалізації цілей державного управління.
3. Кризові явища у світовій економіці та антикризова політика.
4. Соціально-економічний розвиток України: реформи для подолання наслідків зовнішньої агресії та системної кризи.

Варіант 9.

1. Основні поняття інноваційного менеджменту.
2. Мета та завдання інноваційного менеджменту.
3. Вплив інновацій на реформування системи публічного управління.
4. PR як елемент політики розвитку території (локальний брендінг).

Варіант 10.

1. Роль ЗМІ у формуванні іміджу публічних органів влади.
2. Корпоративний стиль роботи як елемент антикризового PR.
3. Особливості антикризового PR у діяльності органу влади.
4. Досвід країн ЄС у формуванні PR в умовах кризи та реформ.

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Методичне забезпечення навчальної дисципліни включає:

- робоча програма навчальної дисципліни;
- опорні конспекти лекцій;
- методичні матеріали до виконання самостійної та індивідуальної роботи;
- законодавчі та методичні матеріали;
- підручники і навчальні посібники.

5. Підсумковий контроль

Питання до заліку з навчальної дисципліни

«Антикризовий менеджмент в публічному управлінні»

1. Сутність кризових явищ.
2. Зміст поняття «криза».
3. Ознаки та особливості кризи.
4. Основні причини криз.
5. Наслідки криз.
6. Типологія криз підприємства.
7. Класифікація кризових явищ.
8. Зумовленість та сутність криз у системі публічного управління.
9. Визначальні причини кризи державної влади.
10. Історія виникнення поняття «антикризовий менеджмент».
11. Суть антикризового менеджменту.
12. Антикризове і традиційне управління установою.
13. Роль і значення антикризового менеджменту.
14. Особливості системи антикризового менеджменту.
15. Функції антикризового менеджменту.
16. Завдання антикризової діяльності.
17. Методи і технології антикризового менеджменту.
18. Поняття антикризового регулювання.
19. Сутність і зміст державного регулювання кризовими явищами.
20. Державне антикризове регулювання підприємствами та установами.
21. Особливості державного регулювання в Україні.
22. Ефективність антикризового менеджменту.
23. Еволюція методів стратегічного управління.
24. Стратегічні цілі антикризового менеджменту.
25. Стратегічний план як основа антикризового менеджменту.
26. Основні завдання стратегічного менеджменту.
27. Методологічні особливості антикризового менеджменту.
28. Головні принципи стратегічного планування.
29. Поняття менеджменту в умовах кризових явищ та процесів.
30. Менеджмент в органах державної влади: зміст та особливості понять.
31. Предмет вивчення дисципліни «Антикризовий менеджмент в публічному управлінні».
32. Мета, цілі та основні функції менеджменту в публічних органах влади.
33. Принципи організації менеджменту в публічних органах влади.
34. Поняття антикризового менеджменту.
35. Особливості державної антикризової політики в Україні.
36. Стратегічне планування для забезпечення довгострокового розвитку країни в умовах реалізації Стратегії сталого розвитку України.
37. Пріоритетні галузі реформування в рамках антикризового управління.
38. Антикризові технології як механізми реалізації цілей державного управління.
39. Кризові явища у світовій економіці та антикризова політика.
40. Соціально-економічний розвиток України: реформи для подолання наслідків зовнішньої агресії та системної кризи.
41. Соціальний діалог як інструмент антикризового управління.
42. Принципи, етапи, інформаційно-аналітичне забезпечення антикризового управління

регіоном.

43. Методологія оцінювання стану регіону за ознаками «сталість», «стійкість» та «розвиток».

44. Поняття, характерні ознаки, індикатори економічної безпеки держави та регіону.

45. Загальні принципи управління та вибір стратегічних напрямів виходу з кризи.

46. Мотивація, ініціативність та корпоративність як пріоритет у механізмі антикризового управління в публічному секторі.

47. Антикризове управління та управління змінами в системі менеджменту органів влади.

48. Врегулювання конфлікту інтересів на державній службі: можливості застосування європейського досвіду в Україні.

49. Розробка управлінських рішень. Загальна послідовність розробки управлінських рішень в антикризовому менеджменті в публічному секторі.

50. Законодавство в сфері державної служби та служби ОМС.

51. Посада як основна категорія державної служби. Основні повноваження державного службовця відповідно до посади.

52. Керівний та адміністративний склад державних службовців.

53. Класифікація керівників. Основні функції керівників.

54. Сучасні вимоги до організації керівної діяльності публічної служби

55. Система менеджменту в нових територіальних умовах.

56. Староста громади як антикризовий механізм розвитку територій.

57. Ефективне управління власністю громади як інструмент подолання криз.

58. Менеджмент зв'язків владних структур на рівні громади із ЦОВВ.

59. Міжмуніципальне співробітництво громад як шлях запобігання кризовим явищам.

60. Законодавство в сфері державної служби та служби ОМС.

61. Посада як основна категорія державної служби. Основні повноваження державного службовця відповідно до посади.

62. Керівний та адміністративний склад державних службовців.

63. Класифікація керівників. Основні функції керівників.

64. Сучасні вимоги до організації керівної діяльності публічної служби.

65. Поняття та загальна характеристика лідерства (психологія відносин керівник-підлеглий).

66. Теорії лідерства.

67. Стили та типи управління та їх роль у подоланні криз.

68. Використання владних повноважень та сучасне розуміння лідерства у кризових ситуаціях.

69. Кризова ситуація як перехід до сучасного типу мислення. Дієві управлінські підходи та установки щодо подолання кризових явищ та ситуацій.

70. Поняття управлінського та державно-управлінського рішення.

71. Теорії прийняття управлінського рішення.

72. Процес прийняття управлінського рішення.

73. Класифікація державно-управлінських рішень.

74. Підготовка та прийняття і впровадження управлінських рішень.

75. Поняття стилю керівництва: головні умови формування.

76. Управління конфліктами в організації.

77. Специфіка реалізації організаційних змін.

78. Причини конфліктів в організації.

79. Найпоширеніші види конфліктів в організації.

80. Два напрямки управління конфліктами.
81. Компетентність керівника щодо подолання змін в організації.
82. Інвестиції: сутність та зміст.
83. Основні поняття інноваційного менеджменту.
84. Мета та завдання інноваційного менеджменту.
85. Вплив інновацій на реформування системи публічного управління.
86. PR як елемент політики розвитку території (локальний брендінг).
87. Роль ЗМІ у формуванні іміджу публічних органів влади.
88. Корпоративний стиль роботи як елемент антикризового PR.
89. Особливості антикризового PR у діяльності органу влади.
90. Досвід країн ЄС у формуванні PR в умовах кризи та реформ.

Варіант залікового білету для II курсу денної форми
(10 балів x 3 питання = 30 балів)
ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № _____

1. Сучасні вимоги до організації керівної діяльності публічної служби
2. Головні принципи стратегічного планування.
3. Управління конфліктами в організації.

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Графік контрольних заходів та рейтингова шкала оцінювання

Кількість годин (кількість кредитів ЄКТС): На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин / 4 кредити ECTS.

Види робіт: Контроль за рівнем засвоєння матеріалу та знань студентів проводиться у таких формах: виконання творчої роботи; виконання домашньої контрольної роботи; усні відповіді на семінарських заняттях; Залік.

Протягом семестру здійснюється поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється під час захисту індивідуальних завдань, перевірки самостійних робіт, надання відповідей біля дошки, перевірки виконаних творчо-пошукових завдань. **Підсумковий контроль** з дисципліни «Антикризовий менеджмент в публічному управлінні» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліку в семестрі, в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу.

Оцінювання для II курсу денної форми:

Форма контролю	Максимальна оцінка одиниці контролю	Кількість заходів	Сума балів
Опитування на сем. заняттях	3	18	54
Виконання самостійної (творчої) роботи	10	1	10
Виконання домашньої контрольної роботи	6	1	6
Загальна кількість балів			70
Залік			30
Всього			100

Пояснення до умов визначення рейтингу

Опитування на семінарах включає в себе: опитування по будь-якому питанню, винесеному на семінарське заняття (за вибором викладача) відповідь на питання інших студентів, запитання студентів до інших студентів, відповіді інших студентів, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше), вирішення ситуаційних завдань з необхідною аргументацією та посиланням на законодавство. Максимальна кількість балів може бути виставлена студентам, підготовленим до відповідей на усі питання теми. Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями, як: правильність відповідей на питання, повнота і конкретність відповіді, ступінь використання наукових і нормативних джерел, уміння довіязати теорію з практикою, логіка і аргументованість викладу думок, культура мови.

Доповнення здійснюється студентом по темі семінару після основної відповіді по питанню винесеному на семінарське заняття. Метою доповнення є більш повне розкриття питання, винесеного на семінарське заняття, або висвітлення різноманітних наукових, практичних, правозастосовних аспектів даного питання

Вирішення практичних завдань здійснюється в вигляді розв'язанні задачі по темі семінару, які надані викладачем студентам на попередньому семінарі. Студент самостійно, опрацювавши вдома матеріал до семінару, вирішує задачу з належним аргументування та посилання на відповідні норми законодавства. На семінарі студент усно доповідає вирішення задачі. При не повній відповіді або невірній, в розв'язанні задачі допомагають інші студенти з відповідним оцінюванням їх відповідей або участі в обговоренні.

Наукова доповідь готується з обов'язковим розглядом дискусійного в науці питання з викладенням власної точки зору на дану проблему, яка підтверджується належними аргументами. Темі доповідей студенти обирають самостійно. Головна умова – це новизна та проблематика. Обсяг доповіді не повинен перевищувати 10 сторінок. Доповідь висвітлюється перед аудиторією 5 хвилин. Студент повинен відповідати на запитання.

Денна форма

№ з/п	Види робіт. Критерії оцінювання знань студентів	Бали рейтингу	Максимальна кількість балів
II курс			
1. Бали опитування на семінарських заняттях (2 бали x 18 занять = 36 балів)			
Критерії оцінювання		2 бали	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. 		2	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ студент частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. 		0-1	
2. Самостійна робота студентів (СРС) (Творча робота)			
Критерії оцінювання		14 балів	
<ul style="list-style-type: none"> • робота виконана та захищена згідно вимог та методичних рекомендацій у повному обсязі 		14	
<ul style="list-style-type: none"> • робота виконана та захищена з незначними порушеннями вимог та методичних рекомендацій 		12-13	
<ul style="list-style-type: none"> • робота виконана згідно вимог та методичних рекомендацій, але не захищена 		8-11	
<ul style="list-style-type: none"> • робота не захищена або виконана частково, з порушенням вимог і методичних рекомендацій 		4-7	
<ul style="list-style-type: none"> • робота не здана або виконана частково, із значними порушеннями вимог і методичних рекомендацій 		0-3	
3. Самостійна робота студентів (СРС) Домашня контрольна робота			
Критерії оцінювання		20 балів	
<ul style="list-style-type: none"> • робота виконана та захищена згідно вимог та методичних рекомендацій у повному обсязі 		20	
<ul style="list-style-type: none"> • робота виконана та захищена з незначними порушеннями вимог та методичних рекомендацій 		16-19	
<ul style="list-style-type: none"> • робота виконана згідно вимог та методичних рекомендацій, але не захищена 		11-15	
<ul style="list-style-type: none"> • робота не захищена або виконана частково, з порушенням вимог і методичних рекомендацій 		6-10	
<ul style="list-style-type: none"> • робота не здана або виконана частково, із значними порушеннями вимог і методичних рекомендацій 		0-5	
4. Залік з дисципліни (10 балів x 3 питання)			
Критерії оцінювання		30 балів	
Залік з дисципліни містить питання згідно навчальної програми. Студент відповідає на два питання.		30 балів	

7. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 №436-IV (зі змінами і доповненнями) // Сайт Верховної Ради України. Розділ «Законодавство України». - <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>.
2. Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” від 14.05.92 №2343-ХІІ (зі змінами і доповненнями) // Сайт Верховної Ради України. Розділ «Законодавство України». - <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.
3. Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України : Закон України № 639-VI від 31.10.2008. [Електронний ресурс] // Професійна юридична система Мега-НАУ. – Режим доступу : http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=481103.
4. Про стимулювання розвитку підприємницької діяльності в умовах світової фінансової кризи : Указ Президента України № 466/2009 від 22.06.2009 р. [Електронний ресурс] // Професійна юридична система Мега- НАУ. – Режим доступу : http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=475314.
5. Про додаткові заходи щодо подолання фінансової кризи в Україні : Указ Президента України № 1046/2008 від 17.11.2008. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1046/2008>.
6. Антикризове корпоративне управління. Теоретичні та прикладні аспекти [Текст] / [С. С. Гасанов та ін.] ; Держ. навч.-наук. установа "Акад. фін. упр.", Ін-т післядиплом. освіти. - К. : ДННУ "Акад. фін. управління", 2012. - 300 с.
7. Ареф'єва, О. В. Антикризове фінансове управління підприємством [Текст] : монографія / О. В. Ареф'єва, Ю. В. Прохорова. - Л. : Укр. акад. друкарства, 2011. - 249 с.
8. Гудзинський О.Д. та ін. Управління формуванням конкурентоспроможного потенціалу підприємств (теоретико-методологічний аспект): монографія К.: ІПК ДСЗУ, 2010. – 212 с.
9. Домбровська, С., Антонова, Л., Штир'єв, О., Коссе, А. (2023). Соціальна відповідальність держави як антикризова компонента публічного управління. Публічне управління та регіональний розвиток, (21), 624-641. <https://doi.org/10.34132/pard2023.21.01>
10. Карпунь І.Н. Антикризіві заходи на підприємстві: управління, стратегія, цілі та завдання: Монографія Львів: Видавництво «Магнолія 2006», 2014. – 440 с.
11. Коваленко, О. В. Антикризове управління: теорія, методологія та механізми реалізації [Текст] : монографія / О. В. Коваленко ; Запоріж. держ. інж. акад. - Запоріжжя : ЗДІА, 2011. - 466 с.
12. Линник, О. І. Антикризове управління на вітчизняних та закордонних підприємствах: теорія, діагностика кризового стану, соціально-економічні аспекти управління[Текст] : монографія / О. І. Линник, Р. Ф. Смолоник, І. А. Юр'єва ; Нац. техн. ун-т "Харк. політехн. ін-т". - Х. : Підручник НТУ "ХПІ", 2013. - 543 с.
13. Піюренко, І. О. Антикризове управління харчовими підприємствами: проблеми теорії і практики [Текст] : [монографія] / Піюренко І. О. - Херсон : Грінь Д. С. [вид.], 2013. - 331 с.
14. Портна О.В. Антикризове управління підприємством: Навч. посібник / Портна О.В., Єршова Н.Ю., Юр'єва І.А. Львів: Видавництво «Магнолія 2006», 2013. – 283 с.
15. Скібіцька Л.І. Антикризівий менеджмент: Навчальний посібник / Л.І.Скібіцька, В.В. Матвеев, В.І.Щелкунов Рекомендовано МОН України К.: ЦУЛ, 2014. – 584 с.
16. Тюріна Н.М. Антикризове управління: Навчальний посібник / Н.М.Тюріна, Н.С.Карвацка, І.В.Грановська. Рекомендовано МОН України К.: ЦУЛ, 2012. – 448 с.
17. Пріб К.А. Стабілізація діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах фінансово-економічних криз: монографія К.: ННЦ ІАЕ, 2012. – 418 с.
18. Штангрет А.М. Антикризове управління підприємством: Навч. посібник / А.М. Штангрет, О.І.Копилюк. Рекомендовано МОН України К.: Знання, 2007. – 335 с.
19. Штир'єв О.М., Верба С.М. Державна регіональна політика в Україні: аналіз розвитку. Ефективна економіка №1 (2023) DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.1.29>

20. Чернявский А.Д. Антикризисное управление: Учеб. пособие К.: МАУП, 2000. – 208 с.
21. Концепція організації та діяльності регіональних відділень Аудиторської палати України / Прийнято за основу : Протокол засідання АПУ від 31.05.2007 № 178
22. Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року / Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2005 р. N 158 (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2008 р. N 1347-р)
23. Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2015 року / Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2005 р. № 158
24. Концепція розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2006 р. N 90-р
25. Лімська декларація керівних принципів аудиту державних фінансів від 12.08.1999 ; Відень. – 1998 р. // www.intosai.org
26. Міжнародний Кодекс етики контролерів (аудиторів) державного сектора від 16.12.2004, затверджений INTOSAI
27. Наказ Міністерства фінансів України від 04.10.2011 N 1247 «Про затвердження Стандартів внутрішнього аудиту» // <http://www.minfin.gov.ua/>
28. Наказ Міністерства фінансів України від 29.09.2011 N 1217 «Про затвердження Кодексу етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту» // <http://www.minfin.gov.ua/>
29. Національна Концептуальна основа забезпечення якості аудиторських послуг в Україні / Затверджено: рішенням Аудиторської палати України від 26 травня 2005 року №149/5.1

Допоміжна

30. Антикризове управління та фінансова санація підприємств [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [В. І. Воробйов та ін.]. - Київ : УкрНДІСВД, 2011. - 395 с.
31. Бурій, С. А. Антикризове управління та управлінські рішення - проблеми підприємств малого бізнесу [Текст] / С. А. Бурій, Д. С. Мацеха. - Хмельницький : ТОВ "Тріада-М", 2006. - 93 с.
32. Василенко, В. О. Антикризове управління підприємством [Текст] : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / В. О. Василенко. - К. : ЦУЛ, 2003. - 503 с.
33. Камнева, А. В. Антикризове управління підприємством [Текст] : навч. посіб. / А. В. Камнева, Т. Ю. Можевенко ; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т". - Харків : ХАІ, 2015. - 83 с.
34. Комарницький, І. Ф. Антикризове управління підприємством: теорія та практика [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. Ф. Комарницький, Ю. О. Терлецька ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - 2-ге вид., стер. - Чернівці : Рута, 2012. - 248 с.
35. Лігоненко, Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико- методологічні засади та практичний інструментарій [Текст] / Л. О. Лігоненко. - К. : [б.в.], 2000. - 390 с.
36. Омелянович, Л. О. Адаптивне антикризове управління фінансовими ресурсами торговельних підприємств [Текст] : монографія / Л. О. Омелянович, С. В. Чимирич ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. - Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. - 277 с.
37. Пілецька, С. Т. Антикризове управління економічною стійкістю промислового авіапідприємства [Текст] : монографія / С. Т. Пілецька ; Нац. авіац. ун-т. - Київ : Центр учбової літератури, 2014. - 304.
38. Терещенко, О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві [Текст] / О. О. Терещенко ; Київський національний економічний ун-т. - К. : КНЕУ, 2004. - 268 с.
39. Селюченко, Н. Є. Антикризове фінансове управління на підприємстві [Текст] : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Н. Є. Селюченко, О. В. Козик ; Національний банк України, Університет банківської справи. - К. : УБС НБУ, 2007. - 222 с.
40. Швець, І. Ю. Антикризове управління [Текст] : навч. посіб. / І. Ю. Швець, Ю. Ю. Швець. - Сімф. : ДІАЙП, 2013. - 206 с.
41. Шпачук, В. В. Державне антикризове управління банківською системою: теорія, методологія, практика [Текст] : монографія / В. В. Шпачук. - К. : Акад. муніцип. упр., 2012. -

302 с.

42. Приходченко Л. Ресурсне забезпечення ефективності системи органів публічної влади // Актуальні проблеми державного управління: Збірник наукових праць ОРІДУ. Вип. 4 (36) – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2008. – С. 86 – 92

43. Приходченко Л. Роль контролю, моніторингу та оцінки у розробці та реалізації програм та проектів регіонального розвитку в контексті адаптації до євро стандартів // Теоретичні та прикладні питання державотворення [Електронний ресурс]: Збірник наукових праць. – Вип. 1. – 2007. – Режим доступу www.library.oridu.odessa.ua – Заголовок з екрана.

44. Приходченко Л.Л. Вітчизняний досвід проведення оцінювання ефективності: стан та перспективи розвитку // Менеджер - № 3 (41) - Донецьк: ДонДУУ, 2007. – С. 112 – 116

45. Приходченко Л.Л. Аудит адміністративної діяльності : Навчальний посібник / Л.Приходченко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2011. - 210 с.

46. Приходченко Л.Л. Забезпечення ефективності державного управління: теоретико-методологічні засади : [монографія] / Л. Л.Приходченко. – Одеса : Оптимум, 2009. – С. 241 - 265

47. Приходченко Л.Л. Оцінка ефективності в системі державного управління: сутність та складові / Л. Приходченко // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. / ОРІДУ. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2010. – Вип. 4 (44). – С. 37 – 40

48. Романов В.Є та інш. Вступ до аналізу державної політики: навч.посіб./ В.Романов, О.Рудік, Т.Брус. – К.: видавництво Соломії Павличко “основи”, 2001. – 238 с.

49. Система управління якістю як запорука підвищення ефективності діяльності органів виконавчої влади. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2007. – 26 с.

50. Стефаник І. До нової якості бюджетного контролю через аудит ефективності // Економіка, фінанси, право. – 2003. - № 2. – С.7 – 13

51. Тертичка В.В. Державна політика: аналіз та її здійснення в Україні. – Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2002. – 750 с.

52. Українсько-англійський словник термінів і понять з аналізу державної політики. – Дніпропетровськ: Центр економічної освіти, 2002.

53. Уряд для громадян. Ініціативи щодо поліпшення якості послуг / Організація економічного співробітництва і розвитку; Львівський філіал УАДУ. Пер. з англ. Р. Федущинська, М. Коваль. – Львів, 2000

54. Фаренік С.А. Логіка і методологія наукового дослідження: Наук.-метод. посіб. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – 340 с.